

MAGYAR KURIR

Bétsből, Januárius' 30-dikán 1818.

Svédzia.

A' *Südermanlandi* Herczeg vagy a' Koronaörökösnek a' fia úgy megnyerte Svétzia Nagyjainak kedvességeket, hogy az Ország Rendjei némünémü lépéseket tettek annak megállítására, hogy az Országának dolgaiban lenne jussa a' Herczegnek közelebbről részt venni. Nevezetesen a' Papi Rendből Prépost *Withman* azt sürgette, hogy a' Príntz a' Királynak 's Koronaörökösnek távollétében a' Statustanátsban előülhessen és voksa is legyen, melly javallás a' többi Rendekkel is közöltetett. Már, a' mi azt illeti, elébb is esett ilyen féle dolog, p. o. Gf. *Schwerin* Prépost, mint a' Nemesi Rendnek tagja, azt jóvallotta, hogy a' Príntzet ezen Rend' üléseibe meg kellene hívni.

Spanyol Ország.

Spanyolországra nézve *Londonban* a' mult Dec. 1-ső napjáról ez a' kedvező hivatalos jelentés érkezett *Havannából*, hogy a' rebellis *Mina* több tarsiával együtt kézre került. Oberster Don *Francisco de Orrantia* volt olly szerentsés, hogy őtet kézre keríthette, Oct. 27-dikén reggel a' *Tlachiguera* Tartományban lévő *Venodito* nevü szoros uton, hol *Mina* 200 emberével állott; majd tsak nem fele ezeknek lekonzoltatott, azok között Don *Pedro Moreno* is, kinek feje *Silao* városába vitetett. *Minárol* ugyan ezt a' hirt előadván a' *Journal des De-*

bats nevü újság illyen jegyzést ragaszt azután: „a' törvényes rendnek ellenségi igen sokat reménylettek *Minából*, ki mintegy száz szerentse vitézekkel Uj Spanyolországba vetődött, abban a' gondolatban lévén, hogy majd az Európában szárnyalló hírek szerént, ezer meg ezer békételenek egyesitik magokat vele. Sok újságok nem irtak róla egyebet, mint azt hogy naponként nő a' szerentséje. Igaz is, hogy ez a' bátor szerentse vitéz több száz mértföldeket beborongolt, a' hol az élelemnek szüke vagy a' lakosoknak nagyon szerteszélllyel való szorattatások nem engedte meg a' Királyi részen lévőknek, hogy őtet bekerítsék, vagy valami úton megszorítsák. De mind ezen ide 's tova való koborlása mellett sem tudott két-három| száz embernél többet öszveszedni, és ezekkel alig közelit népesebb 's miveltebb tartományokhoz, midőn a' Királyi seregek bekerítik, és bandájának maradványával el fogják. Szerentsétlen Isju! ki némelley Európai ámitóknak szemfényvesztő tsábitásaikra megindultál, hogy a' rebelliseknek keserves halálokkal halj meg. Be sokkal jobb lett volna a' Királyi kegyelmet meg nem vetni 's Európába vissza térni minden tsalogató függetlenség-prókatorinak 's profétájinak meghazudtolására.

Spanyol Országának mostani állapotja a' tsak most kijött Status Almanachjában így adatik elő. Az Országának 7 FőTanátsai vannak, 's ezek közül mind egyikben egyegy úgy nevezett Kormányozó Kamara,

és több más Kamarák a' törvényes dolgok folytatására. Ezeknek a' Tanácsoknak e' következők neveik vannak: Haditanács, — Admirálisság' tanácsa, — Királyi tanács vagy *Castiliai* Fő tanács, — *Indiai* Inquisitioi Tanács, — a' Rendeléseknek 's Végzéseknél úgy szinte a' Finantziának Tanácsa. A' két elsőben maga a' Király az Elölülő, a' többinek az Elölülőjét pedig ő nevezi-ki.

Nagy Britannia.

A' Wiklowi Grófságban ugyan ebül járt a' minap egy kutya. Az asztalon kinn találta hagyni a' gazdája a' Banknotákat. A' kutya, alig fordul-ki az úr, egyszeribe neki esik és mind megeszi, valami tsak az asztalon volt. Azomban a' gazdája hirtelen vissza térvén keresi a' pénzt; nintsen. Minthogy a' házban semmi teremés a' kutyán kívül nem volt: tehát bizonyosnak tartotta, hogy az ettemeg azokat. Fogja tehát hirtelen, a' kutyát sebesen lesujtja, és a' gyomrát felbontja. Szerentsére még nem ázott el mind a' gyomrában, hanem ép darabokat is vehetett-ki belőle. Ezekkel egyszeribe futott a' pénzváltóházba hogy újakat kaphasson helyettek.

Északi Amériikai Egygyesültt Státusok.

A' múltt Dec. 1. ső napján mind a' két Házak öszve gyűlvén, a' következő napon *Monroe* James Titoknokja által a' szokásban lévő Izenetet által küldötte, az Elölülő. A' Senatus 39 tagokból áll, kik a' Szövetségnek különböző Státusiból választódnak. A' nép képviselőjinek Kamarája' számára a' különböző Státusok magok választanak Követeket.

Ezt a' jelentést tevő Izenetet a' *Courier* igen nagyon ditséri, azt itélvén fölöle, hogy sok esztendőktől fogva hasonló hölts hivatalos értekezést nem lehetett

olvasni. E' következő annak a' foglalata:

„A' Senatusnak és a' Képviselők' Kamarájának polgártagjai! Még mióta fenn állunk, soha se volt annyi okunk arra, hogy hazánknak kedvező állapotban való létén örvendjünk, mint most. A' bő aratás minden élelemretartozó dolgokkal meg elégitett bennünket; szélessen kiterjedő, 's nyereséggel járó kereskedésünk jóvedelmünket nagyon megnevelte; nyilván-ságos kreditumunk rendkívül megnevedett; védelmező intézeteink arra az esetre, ha báboruba találánk keveredni, derekasan mennek előre. A' nép javára 's hajlandóságára fundált szabadkormányunk naponként új erőt nyer. A' Status és Status közt való vetekedést hirtelen a' nemzeti politikának nemesebb, és felségesebb tzeljai váltották fel. Haláadással telvén-el a' Mindenható eránt, a' kitől ezen számos és fontos hasznokat vettük, arra kérjük ő Isteni Sz. Felségét, hogy adja azokat a' virtusokat, és erőt is minékünk, mellyek szükségesek arra, hogy a' velünk közlött jókat legkésőbb maradékainkra örökségül hagyhassuk!“

„Van szerentsém jelenteni az Uraknak, hogy szerentsésen meg van kötve az Angliai Kormányozószékkal az az alkú, mellyet még Eleim indítottak-meg a' mind két részről való tengeri-erőnek a' belső tavakon lejendő megkissebbitése felett. Ennek értelme szerént egyik is a' két Hatalmasságok közzül nem fog tartani különös szolgálatra több hajót a' *Champlain* és *Ontario* taván! egynél, — az *Erie* taván, és a' felső tavakon kettőnél, mellyek közül mindenik egyegy ágyus- legyen, a' többi hajók, mellyeknek laistromait egymással feltseréltük, fegyvereikből kivetkeztetődtek. Ez az egyezés hat hónapokig tart még azután is, ba valamelyik Hatalmasság felmondaná azt. Ezen módon nem tsak a' Status' kiadásaiban

meglehetősen gazdálkodunk, hanem annak is elejét vesszük, hogy a' felfegyverkezett hajók egymással ne ellenségeskedjenek. Van szerentsém továbbá az Uraknak jelenteni, hogy azok a' Biztosok, kik a' *Genti* Szövetségnek 4-dik §-a szerint azért választottak, hogy határoznák-meg, mellyik Hatalmasságot illetik a' *Passamaquody* Tengeröböl' szigetei az 1783-diki alkudozás szerént, úgy igazítottak-el a' dolgot, hogy az legyen azoknak a' birtokosa, a' ki a' háboru előtt volt. Az ugyan azon szövetséghez képpeszt határigazításra kinevezett Commissariusok hasonlóképpen dolgoztak küldetéseknek tárgyán, de még nem végezték azt el. Még most is folynak azon nehézségek felett a' tanátskozások, mellyek az 1783-dik esztendőbeli Szövetségben adott abbeli jusunkra nézve támogtak, hogy az Angliai birtokoknak partjaikon határainak észak felé eső részén halászhatunk 's a' halakat megszáráthatjuk. Az Angliai Kormány abbeli jóvállásunkat visszavette, hogy a' Britanniai plántatartományok is lennének részesek annak az Egyezésnek jótéteményeiben, melly Londonban a' mi kikötőhelyeink 's Angliának Europai kikötőhelyei között a' kereskedés eránt kötött. Minthogy ezt a' tárgyat mind a' két kormányozószék barátságosan fontolta-meg, és Anglia mostani Systemájától elállani nem akar; tehát a' Congressuson kell megítélni, hogy valyon nem kell-é új rendelkezéseket tenni, kereskedésünknek megoltalmazására, és szélesítésére. Spanyolországgal, a' kereskedésünk ellen elkövetett ragadozásokra, és a' határszéleknek megállítására nézve, most is csak abban az állapotban van az alkudozás, a' mellyben az előttem volt Elölülőnek legutólján tett jelentésekor volt. A' Spanyol Politika ezt az alkudozást el akarta hallogatni, és az Egyesültt Statusok megegyeztek benne,

Spanyolországgal való igen barátságos összeköttetéseknek következésében és abban a' reménységben, hogy annak kormánya az igazságnak lelkétől vezéreltetvén, végre csak ugyan elfogadja azt az Egyezséget, melly mind a' két részt egyforma állapotba helyhezteti. Sőt csak a' minap is mutatta a' Spanyol Kormány hajlandóságát ezen alkudozásoknak folytatására; mi elfogadtuk azoknak felnyitódását, és ha az a' békességes és barátságos politika, melly a' mi tanátskozásinkat vezérli, viszonztatik, már úgy várni lehet, hogy az alkudozás kívánt véget ér. Mindazáltal meg kell jegyezni, hogy [mind eddig semmi olyan jóvállás nem tétetett, melly hasonló történetet láttatna előre jelenteni.

Egy időtől fogva a' volt a' közönséges ítélet, hogy a' Spanyolország, és Plántatartományai között folyó háborúnak az Egyesültt Statusokra nézve nagy következéseinek kell lenni. Természetes dolog volt, hogy polgártársaink, birtokaikat 's kereskedéseket tárgyazó történeteket figyelem nélkül nem hagytak. Még hihető volt az is, hogy partjainkon 's széleinken kereskedésünket félbe szakasztják, polgártársainknak személlyeket, vagy birtokaikat nagyobb vagy kisebb mértékben veszedelembe fogják keverni az ellenségeskedések. Ez az aggodás meg is valóságosult; mivel a' két hadakozó feleknek hatalma alatt több személyek polgártársainkat, 's ezeknek vagyonaikat megtámogták, mellyért nem mindég nyerhettünk elégtételt. Azonban az Egyesültt Statusok még is mindig a' legszorosabb neutralitást tartották-meg, egyik hadakozó részt [sem segítvén] se katonával, se pénzel, se hajóval, se más hadi készületekkel.

A' legutolsó nyáron egynéhány emberek, kik azt állították, hogy őket némellyek azon plántatartományok közül

még hatalmazták, Nkeleti *Florida* ellen felhamadtak, és *Amelia* szigetét a' *St. Maria* vize' torkalatjánál elfoglalták. Minthogy ez a' tartomány *Missisippitől* keletre esik, és körös körül a' Szövetséges Statusok és az *Oceanus* veszi körül; minthogy továbbá, mint az egész világ tudja, mi Spanyolországgal azon alkudoztunk, hogy vagy kereskedésünk ellen tett rablásainak fejében vagy valami a' *Missisippitől* nyugotra fekvő egyforma-betsü tartományunk helyett tserében engedjék azt nekünk: tehát elbámultak, hogy valamellyik azon plántatartományok közül ilyen lépést tett. Minthogy ezt nehezen lehetett azon barátságos öszveköttetéssel, melly a' Szövetséges Statusok, és azon plántatartományok között fennáll, öszveegyeztetni, úgy gondolkodtak, hogy kétségbe lehet hozni, ha valyon valósággal adtak-e azok arra hatalmat. Ezt a' kétséget magok az apródonként kifejtődző környülállások megerősítették, megmutatván azt, hogy csak egy-néhány meg nem hatalmazott, és elegendő eszközökkel sem bíró szerentsevitézeknek vakmerőségéből eredt az egész próbatétel. Úgy látszik hogy arra tartottak számot, hogy majd tulajdon törvényeinknek ellenére, mi tőlünk segítséget fognak kapni. Minthogy pedig ebből semmi sem lett, tehát a' próbatétel is egész mezítelenségében kimutatta magát; *Amelia* szigete olyan Canalissá változott' mellyen Afrikából széltire hordták be a' Szövetséges Statusokba törvény ellen a' rabszolgákat; a' szomszád Statusokból elszökött rabszolgáknak menedékhelyévé, és mindenféle tilalmas portékákkal való kereskedésnek kikötőhelyévé lett az. Már az előtt láttuk, hogy hasonló személyek a' *Mexicoi* Tengeröbölben *Galvestownban* megtelepedtek. Ez a' legközelebbi próbatétel azal különböztette meg főképpen magát, hogy szabadon prédá-

ló hajók készítették kereskedésünknek háborgatására. Ezek a' megtelepedések, ha mindjárt hatalom adódott volna is rájuk, a' mit nem lehet hinni, benne vetett bizodalunkal vissza élvén tsakugyan figyelmetességünkre való minden jussokat elvesztették. A' Szövetséges Statusoknak jussaik, és hasznaik azt kívánták, hogy el kell azokat nyomni; a' minthogy parantsolat is adatott arra. Az ezen lépést szükségessé tevő hatalmas okokat azoknak, kiket a' dolog valamelly tekintetben illethetne, ki fogjuk nyilatkoztatni. Jónak találtuk, a' déli partoknak mentében egy hadihajót három fő polgárokkal elküldeni, azzal a' meghagyással, hogy minden kikötőhelyekbe, a' hova tsak hasznosnak fogják itélni, evezenek be, hogy mindent, a' mit a' Szövetséges Statusokra nézve fontosnak itélnek, megtudakozzanak; mind a' két ellenséges feleknek adják tudtokra neutralitásunknak megsértése nélkül barátságos indulatinkat; és hogy kereskedésünknek minden nemzetből való hajók előtt betsületet szerezzenek. — Az Európai több Hatalmasságokkal való öszveköttetésünk az utolsó üléstől fogva semmi szembetűnő változást nem szenvedett. Mindeniknél folyvást kereskedésünknek és minden dolgainknak oltalmazásáról gondoskodtunk. Reményljük, hogy igazságos, egyenes, és barátságos politikát követvén sokáig egyességben maradunk Európának minden hatalmasságival, reánk nézve szint olyan hasznos mint tisztelettel teljes feltételek alatt. A' Barbariai Statusokkal, és az Indiai nemzetségekkel eddig volt békességes öszveköttetésünk sem szünt-meg.“

Tudományos Dolgok.

Lord *Belmore* egész familiájával, st. i. feleségével, 's fijaival együtt utazik napkeleten. *Syriában* geographiai vis-

gálódásokat próbáltak tenni, és úgy találták, hogy a Bibliában sokkal pontosabb topographiai 's historiai megjegyzések vannak ezen Tartományról, mint akármely világi íróban. Innen Egyiptomba ment a' Lord, és együtt gyalogol azokkal, kiket a' Regens Printz elküldött, hogy a' Nilus mentében menjenek felfelé, annak megvizsgálására, ha vallyon a' Frantziának legújabb tapasztalási jegyzéseik igazak-é?

* * *

Egy sokat ígérő Helvetziai ifju Tudós *Burkhard* Lajos, Egyiptomnak fő városában *Cairóban* nem régiben meghalt vérhasban. Az ő másik neve, melyet azért vett fel, hogy annál könnyebbet tzeljät érhesse, ez volt: *Sechich Ibrahim*. Oberster *Burkhard Gedeon* nak legifjabb fija volt. A' sors Angliába vezérlette. Itt szerentsepróbálásra való vágyodása, és tapasztalni 's tudni kívánása arra indították őket, hogy annak a' Társaságnak melly Afrika belső részének felfedezését tette tzeljává, ajánlja szolgálatját. Minekutánna egy ilyen útra megkívántató minden nyelvtudásbeli, 's más egyéb esmeretekkel felkészült volna, ez előtt egynéhány esztendővel útra indult, és *Cairóba* ment azért, hogy a' *Tombuctoobol* minden esztendőben érjövö Karavánnal együtt utazhasson. Azonban ebből tovább esztendőnél semmi sem lehetett. Ez alatt az idő alatt tehát más fontos felfedezéseket tett, mellyeket a' Társaság utóbb ki fog adni. Törökösen öltözködött, az arabs, és török nyelven tökéletesen beszéllett, melly környülállások tzeljában nem kevésbé segítették. Már örült *Burkhard*, hogy a' Karaván elérkezvén nem sokára el fog indulni, midön hirtelen vérhasba esik, és minden plánumait semmivé tette a' halál.

* * *

Németországban ez idő szerént 19 Univerzítások vannak: ugymint az Austriai Német örökös Statusokban 1) a' *Bétsi Cath.* vannak 957 tanulók benne. 2) a' *Prágai Cath.* 880 tanulói vannak. — Prussziában: 3) a' *Berlini*; Evang. 1817-ben voltak 600 tanulók benne. 4) a' *Breslauri*; elegyes; 366 tanulókkal. 5) *Hálai*; Evang. (1816) 500 tanulói voltak. 6) *Greifswaldei*; Evang. 55 tanulókkal. A' *Paderborni* Univerzitás is ide járul; de a' mellynek tsak két Facultással van. — Bavarriában 7) a' *Landshuti*; Cathol. vannak benne 600 tanulók. 8) a' *Würzburgi*; Cathol. 1815-ben 365 tanulói voltak. 9) *Erlangi*; Protest. 180 tanulókkal. — Szakszoniában 10) a' *Lipzsi*; Protest. 1816-ban 911 tanulók voltak benne. — Hannoverában 11) a' *Göttingai*; Protest. 1816-ban 1132 tanulókkal. — Würtembergi Királyságban. 12) a' *Tübingeni*; Protest. 290 tanulókkal; most az *Elvängeninek* hozzá adásával megerősített és elegyes. — Baadenben 13) a' *Heidelbergai*; Protest. 1817-ben 303 tanuló voltak benne. 14) a' *Freyburgi Cath.* 1817-ben 275 tanulókkal. A' Hasszai Választó Fejedelemségben: 15) a' *Marburgi*; Prot. 1812-ben 197 tanuló voltak benne. Hassziában: 16) a' *Giesseni*; Protest. 1813-ban 241 tanulókkal; — Holsátiában: 17) a' *Kieli*; Protest. 107 tanulókkal. Weimárban 18) a' *Jenai*; Protest. 1817-ben 600 tanulókkal. Mecklenburgi Schwerinben: 19) a' *Rostocki*; Protest. 1817-ben 159 tanulók voltak benne. Ezen 19 Univerzítások közül tehát 5 Catholica, 2 elegyes, és a' többi Protestans. Mindössze tanulnak azokban 8500 ifjak, és így ha 29 1/2 millió a' Németeknek a' száma, minden millióra 288 tanulók esnek.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

B é t s.

E' folyó hónapnak 22-dikén tették a' Gallicziai's Lodomeriai Deputatusok a' Császár's Császárné ő Felségeknél szerentséltető tiszteleteket ő Felségeknek házassági egybekelésekre nézve. A' Követséget maga a' Kormányozó Báró *Hauer* vezette ő Felségek' elébe, és mind a' két Felség előtt szép szerentséltető beszédet tartott, mellyet ő Felségek is igen kegyes kifejezésekkel méltóztattak visszonzni. Ő Felségének a' Császárnénak egyszersmind a' Gallicziai's Lodomeriai Rendeknek azt az alázatos kéréseket is elébe terjesztette a' szószolló úr, hogy méltóztatna tőlök a' szokásban lévő házassági ajándékot elfogadni, mellyet ő Felsége mintja' Rendek' hűségeknek tanubizonyságát kegyelmesen által venni méltóztatott.

Ugyan azon a' napon délután 1 órakor a' Tengerparti vidéknek Követei hasonlóképpen audientziára botsáttattak ő Felségek elébe. Ezeket Cs. K. Kamarás és Udv. Tanácsos *Chotek* Gróf vezette, és mind a' két Felségnek elébe terjesztvén a' Tengerpartiaknak jobbagyi alázatos tiszteleteket, és jókivánásaikat, végre a' szokásszerűen való házassági ajándékot a' Császárné ő Felségének hasonlóképpen által adta. Mind a' két Felséges személyek az ezen rendbeli szerentséltető követséget is bizonyossá tették kegyes indulatjokrol, és ő Felsége a' Császárné az ajándékot méltóztatott kegyelmesen elfogadni.

* * *

A' Pesti Nemzeti Gazdának négy első darabjai már Bétsbe is megérkeztek. Sok szép és hasznos tárgyak fordulnak benne elő, mellyek ezen köz hasznú

munkának betsességét szembetünövé tesz. De mindenek felett való figyelmeztességet érdemel ezek között az, a' melyről illy tizim alatt: —

„Magyar Szántó-vető“ — a' mindjárt következő meglepő szavakkal teszen a' halhatatlan érdemű Iró úr, tudniillik a' fenntisztelt Gazdasági újságok Iroja, elő-jelentést, a' pallérozott mezői munkáknak olvasásában gyönyörködő közönségnek, Magyar Közönségnek: — „Nem emberről beszéllek, úgy mond, hanem *lelketlen műszerről*, egy olyan *Szántóvető* eszköztől, a' melyről még, az én tzielom és gondolatim szerént, ekkorig sohol nem volt szó, mert ez az eszköz, *nem volt*. — Négyszeres neve volna ennek a' *közönséges Gazdának való földmivelő szerszámnak*; ha az elkeresztelését azon foglalatossághoz szabnám, a' mellyet az a' szántásvetésben elkövet: mert, ha igaz az, — mellyen senki sem fog kételkedni — hogy ez a' Szántóvető, *egyszerre és azon szempillantásban* — „szánt; a' szántott földön barázdát ha-
„sít, ebbe addig, míg a' magot a' kivánt
„helyre le nem tette, egy mor'sányi földet sem botsát; a' magot a' kivánt helyre, távolságra és mélysögre ejti; ezt
„egyforma vastagságu földel betakarja,
„ — mind azonegy pillantásban,“ — úgy, kétségekivül ez a' hosszú név illene ara, *Szántó-barázdoló-vető-boronáló-Műszer*. De, hadd légyen neki az a' fent irt együgyü betses neve! — *Magyar-toldalékjával* együtt; mert jól tudom: hogy a' mi Nemzetünk' minden öröme, erő az oldalrol a' lesz, ha egy ilyen szerszám, a' Paraszt vagy úgy nevezett Jobbagy-ember' *hajlandóságának* is megfelelhet, — ha, mondom, elérjük azt, a' mit régen ohajtuk, „—, hogy a'

földmivelő szegény-ember a' hasznos új szerszámot megszerezhesse.

Rigondolgattam tehát én, telyes megelégedésem szerént, egy olyan földmivelő szerszámot, mellynek ditsőségére, ha 100 kövér ökröm volna, nyomon édes Hazánk' oltárának a' szarvához kötözgetném: mert, valamint némely buzgóság-, hűség- és ügyesség - nyaggatók szokták mondani 's szemünkre-hányni, hogy mint-ha *kiki a' maga' szüleményét nagyon kedvelené*, — én, ezen tsekélységből álló együgyü Műszeremnek jobban örülök, mint akarmelyik egyik leghasznosabb tettemnek; azért, mert ismét millió hasznos remények Hazámnak, *azok által*, a' kiket semminémü okoskodás nem indít meg a' nem esmért jóra; ha tsak újjal nem mutatjuk a' nyilvános nyereséget.

Ha a' tisztességes dolgokat, mint p.o.ez a' kezünk alatt forgó, lehet a' szent történetekhez hasonlítani, — minthogy lehet is; — én, közel úgy-jártam, mint Pál, Damaskusi útjában. Halálból üldöztem a' *Vetömvét*; gyűlölöm azt ma is: mert Nemzeti-Gazdaságunk' efféle 'Sidó-törvényét jól megtanultam, ebben neveltettem a' *Festetits'* lábainál; és ezért gyűlölöm azt *nekünk*, a' mit *más nemzetnek* szeretek, a' mi, *természeti és állapot* törvényünkkel össze nem férkezhet. —

Azért irtózik pedig, mondja a' Tudós Író, az eddig feltalált vetömvéktől ily nagyon, hogy igen drágák, hogy igen mesterséges (talám lehetne mondanunk: igen kényes) készületek, hogy azoknak feltalálójik a' nyereségen igen nagyon kapnak 's találmányaikra *privilegiumokat* vadásznak, 's hogy végezetre mind ezek a' vetömvék tsak a' földmiveltetőknek 's nem a' földmivelőknek vannak készítettve; pedig, mit keres, úgy mond, a' *Feldzeugmeister'* kezében a' töltés,

melly a' Pattantyusok' dolga. — Továbbá leszáll a' mi T. Irónk a' maga találmányának a' *Magyar Szántó-vetönek* mivoltára, mellyet egérnyi dolognak nevez, de nem adná a' 26 esztendei háboru' hasznáért. Vetömvét, azt mondja, nem az Urak pallérozottabb elméjéhez szabta, a' kik magok nem szántanak nem vetnek, sőt ha reá szorulnának is, többire nem tudnának hozzá, hanem azokéhoz, a' kik egyedül viselik a' mezei gazdaság' minden terhét: —

Itt vévén-fel a' szántóvető műszer' dolgát, úgy okoskodtam, hogy a' közönséges földetlen földmivelővel szeretteté meg egy olyan szerszámot, mellyel ő mind magának, mind Földesurának, a' módinak vagy munkabeli szokásnak minden legkisebb nehezítése nélkül, ily nagy haszonnal munkálkodhasson, a' mellyet érdeme szerént betsülni tudni, tsupa lehetetlen egy közönséges elméjü embernek. Nem tsak nem nehezítettem pedig a' szántásvetésbeli többféle foglalatosságokat; hanem annyira együgyüvé tettem azt, hogy a' vetni menő Béres vagy Taksás pl., elindul, tsak magával a' felkészített talyigával, melynek a' maga ekéjét utánna ragasztotta, az ostort a' kezébe vévén; és a' mint az udvarból így kiment, azon módon, minden legkisebb igazgatás vagy változás nélkül, estve haza megyen, a' mezőn hagyván az akkor nap' általa megszántatott, bevettett és elboronált nyilas földet. Nem tsudát beszéllek; mert ilyen forma valamin, nem egy ember törebedett már, régólta: de, hol van hát az a' mód, a' mellyen a' taksás földmivelő, az úgynevezett Paraszt-ember, azt végbe vigye, hogy ő a' maga' saját ekéjével és talyigájával egyedül, az ekét ekelóra téve, az az Uraság' vagy maga földére ballagjon, az ekét a' meghatározott szélességü bárázda-forgatással, az Ispány', Hajdú', Gazda' vagy Biró' vigyázása mellett, a'

földbe bocsátása, 's azután, minden legkissebb gond nélkül (kivéven azt, hogy mikor a' dűllő-útra ki-ér, és mikor a' szántásba be-ér, egyelőtte álló fátskát csak megbillent), a' nyilas földet estig úgy eltakarítsa, hogy már jobban képzeli se lehet? —

Ez a' Szántóvető, a' földmivelés' mostani állapotjához szabva, tökéletes. Semmiféle gazdasági mag' elvetéséhez nem szükséges más szerszám, az egyetlen kromplit kivéven. Elveti ez a' kukoritzát, paszujt, disznó-babot, tizter-borsót, más borsót, lentsét, leneket, buzát, tenkelyt, ro'sot, árpat, zabot, tatárkát, tzirokat, kendert, lent, puzkafüvet (esparcette), lutzernát, veres és mindenféle apróbb lóhert 's lú-magot, kölest, mőhart, répát, reptzét, veres hagymát, vad sáfránt, mákot, és hamégyannyi külömbféle mag' volna is, mind minden legkissebb hiba nélkül, és olyan távolsagra 's mélységre, a' milyent re teltzik.

Az egész vető mív' fáboló áll: nem kell hozzá belől 1/4 font vasnál több — de alkatásának leírására itt annyival is kevesebbé tartja szükségesnek kibotsátkozni a' M. Kurir, hogy a' Szerző úr a' 9. dik lapon mag' is azt mondja, hogy ha az okos faragó paraszt ember egy ilyen jól készült vető-mív'et egyszer megvizsgálhat azt azután egy lakatos' segédelmével mag' is könnyen elkészítheti. ellenben, ha nem lát ilyent, csak leírásból. Mathesis nélkül, mint nem elméjéhez valót nem foghatja meg. Legjobb lenne, ha az, a' minna' Szerző úr jártatja az esztökélt-

letességre mehetne, tudniillik ha a' vető mív'eknek 's egyéb mesterségi műszereknek fabrikák állíttatnának fel a' hazában, azért, hogy a' haza a' Mesternek szemei előtt készült jó mív'szerekre tehetne szert, 's a' valóban jó találmányok a' kontár munkák miatt betseket ne veszessék-el. (A' többi következik).

H i r d e t é s.

Kálózon T. N. Fehér Vármegyei mezővárosban a' reánk jövő Apsilisnek 14. dikén a' helybéli ser, és pálinka házak, úgy a' kereskedésbéli bolt is, a' hozzátsatolt Urasági jusokkal egyetemben licitáltatni fognak.

A' Serháznál vagyon hat szoba, két konyha, kamara, pintze, bolt, tágos ház, tsiráztató pintze. — A' Pálinka háznál vagyon két szoba, konyha, kamara, több kazánra való pálinka ház, egy alkalmas kuttal. — A' két épület között vannak nagy ló, tehén, és gőből istállók.

A' kinek kedve lesz ezen haszonvételeknek kibérlésére a' reánk jövő Apri- lisnek 15. dikén mag' a' Kálozi Tiszt- ségnél jelentse. Költ Kálózon Jan. 20. dikán 1818.

Tudományos Jelentés.

A' Prof. Szlemenits úr Discussiójára, mellyet irt a' Ratio Juris prudentia e nevű munkátskja ellen, a' felelet már felső helyen Revisio végett beadatott, és rövid idő múlva ki fog nyomtatni.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
 Januárius 27. dikén 298 $\frac{2}{3}$ — 28. dikén 298 $\frac{2}{3}$ — 29. dikén 298 $\frac{3}{4}$ — forintot.